

Vergaderjaar 2023–2024

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 3895

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 februari 2024

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij 4 fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissie voorstellen (BNC).

Fiche: Aanbeveling Raadsmandaat onderhandelingen EU-Zwitserland

Fiche: Richtlijn transparantieplichtingen belangenvertegenwoordigingsdiensten buiten EU (Kamerstuk 22 112, nr. 3896)

Fiche: Aanbeveling over maatschappelijke betrokkenheid (Kamerstuk 22 112, nr. 3897)

Fiche: Aanbeveling over inclusieve en veerkrachtige verkiezingen (Kamerstuk 22 112, nr. 3898)

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

Fiche: Aanbeveling Raadsmandaat onderhandelingen EU-Zwitserland

1. Algemene gegevens

- a) *Titel voorstel*
Aanbeveling besluit houdende machtiging tot het openen van onderhandelingen tussen de Europese Unie en de Zwitserse Bondsstaat over institutionele oplossingen voor overeenkomsten tussen de EU en Zwitserland met betrekking tot de interne markt, over overeenkomsten die de basis vormen voor de permanente bijdrage van Zwitserland aan de cohesie van de Unie en voor de deelname van Zwitserland aan EU-programma's
- b) *Datum ontvangst Commissiedocument*
20 december 2023
- c) *Nr. Commissiedocument*
COM(2023) 798
- d) *EUR-Lex*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023PC0798>
- e) *Nr. impact assessment Commissie en Opinie*
Niet opgesteld
- f) *Behandelingstraject Raad*
Raad Algemene Zaken
- g) *Eerstverantwoordelijk ministerie*
Ministerie van Buitenlandse Zaken

2. Essentie voorstel

In dit voorstel doet de Europese Commissie (hierna: de Commissie) een aanbeveling aan de Raad tot het verstrekken van een mandaat voor het openen van onderhandelingen met Zwitserland. Op basis van het voorgestelde mandaat (hierna: het voorstel) kan de Commissie onderhandelingen starten over enerzijds institutionele oplossingen voor akkoorden betrekking tot de interne markt en anderzijds over een financiële bijdrage aan de economische en sociale cohesie van de Unie en associatie bij Unieprogramma's. Ook zal de Commissie op basis van reeds verleende mandaten onderhandelen over nieuwe sectorale overeenkomsten voor voedselveiligheid, gezondheidszorg en elektriciteit¹.

Op 14 november jl. hebben de Commissie en de Zwitserse regering, de Bondsraad, parameters gepubliceerd voor afspraken waarover de Commissie en Zwitserland willen onderhandelen (zogenaamd *common understanding*). Het voorstel voor een onderhandelingsmandaat is hierop gebaseerd. De EU en Zwitserland hebben vanaf 2014 onderhandelingen gevoerd over een institutioneel kaderovereenkomst bestaand uit één (overkoepelend) akkoord met daarin vergelijkbare onderdelen als het voorliggende voorstel. In 2021 heeft Zwitserland echter de onderhandelingen over deze kaderovereenkomst unilateraal beëindigd. De Bondsraad gaf ter onderbouwing van dit besluit aan dat tussen de EU en Zwitserland substantiële verschillen bestonden over vrij verkeer van personen, loonsbescherming en staatssteun. De Commissie en Zwitserland hebben daarna verkennende gesprekken gevoerd voor het vinden van een oplossing, met de parameters van november als uitkomst. Het belangrijkste verschil tussen het voorliggende voorstel en de eerdere inzet op een raamwerkakkoord is de zogenaamde «verticale» insteek: nu worden

¹ Deze laatste drie overeenkomsten zijn gebaseerd op bestaande onderhandelingsmandaten die reeds zijn goedgekeurd door de Raad voedselveiligheid (2008), gezondheid (2008) en elektriciteit (2006).

de institutionele afspraken verwerkt in aparte deelakkoorden i.p.v. in één (overkoepelend) akkoord. De Commissie wil een pakketbenadering hanteren voor het onderhandelen van deelakkoorden waarvoor reeds een mandaat is verleend en de onderdelen waarvoor nu dit voorstel voorligt (de institutionele bepalingen, financiële bijdrage en deelname aan Unieprogramma's).

Het doel van onderhandelingen tussen EU en Zwitserland is om de bestaande akkoorden te verbeteren en om de relatie te verdiepen op deelterreinen. De EU en Zwitserland hebben ongeveer 120 deelakkoorden met elkaar afgesloten en Zwitserland is ook onderdeel van Schengen. Deze aparte en vaak verouderde akkoorden maken de integratie van Zwitserland in de EU interne markt op specifieke terreinen mogelijk, maar ook complex. De huidige akkoorden kennen enkele gebreken wat tot beperkingen leidt, met name voor EU-burgers en -bedrijven. Zo constateert de Commissie een gebrek aan uniforme interpretatie en toepassing en overname van het EU-acquis² op deelterreinen waar Zwitserland onderdeel uitmaakt van de EU interne markt.

Om de gewenste verbeteringen door te voeren, stelt de Commissie ten eerste voor om institutionele afspraken te maken. Deze institutionele bepalingen dienen van toepassing te zijn op zowel bestaande als toekomstige akkoorden³. Hiermee beoogt de Commissie een nieuwe balans te bereiken tussen de rechten en plichten voor Zwitserland. Zo worden afspraken over de procedure voor dynamische overname van *EU-acquis* voorgesteld⁴. Een effectief geschillenbeslechtingsmechanisme moet onenigheid over de implementatie van afspraken in goede banen leiden, met als laatste redmiddel de mogelijkheid om het desbetreffende of één van de andere akkoorden te beëindigen. Met een dergelijke afspraak worden de verschillende bestaande en toekomstige overeenkomsten met betrekking tot de EU interne markt onderling gekoppeld. De Commissie wil een effectief geschillenbeslechtingsmechanisme dat de bevoegdheid van het EU Hof van Justitie in de interpretatie van EU-recht waarborgt. Met het invoegen van institutionele bepalingen in de bestaande overeenkomst over het vrije verkeer van personen hoopt de Commissie de rechten van EU-burgers in Zwitserland te verbeteren (en vice versa). Non-discriminatie tussen burgers en wederkerigheid zijn kernprincipes voor de Commissie. De Commissie geeft aan dat het nodig kan zijn om specifieke beperkte aanpassingen van het bestaande *EU-acquis* van het vrije verkeer van personen en detachering van werknemers overeen te komen, waarbij deze principes onverminderd blijven gelden en zonder dat dit leidt tot een vermindering van rechten van EU-burgers en bescherming van gedetacheerden. Tenslotte streeft de Commissie naar het overeenkomen van nieuwe afspraken over staatssteun, met het oog op een gelijk speelveld.

² Het *acquis* van de Europese Unie (EU) is de verzameling van grondrechten en verplichtingen die het kader voor het EU-recht vormen. In dit geval specificeert de Commissie dat het ook gaat om staatssteun.

³ De Commissie noemt de volgende voorbeelden van akkoorden waarin dergelijke bepalingen kunnen worden opgenomen: de overeenkomst over het vrije verkeer van personen, inzake luchtvervoer, inzake goederen- en personenvervoer per spoor en over weg, inzake wederzijdse erkenning van overeenstemmingsbeoordeling, inzake handel in landbouwproducten en toekomstige overeenkomsten inzake voedselveiligheid, inzake elektriciteit en inzake gezondheid indien deze voorziet in Zwitserse deelname aan EU mechanismen.

⁴ Onder dynamische overname van *EU-acquis* kan worden verstaan de overname van (nieuwe) EU-wetgeving op onder de overeenkomst vallende terreinen in de Zwitserse rechtsorde. Hiertoel kunnen de overeenkomsten tussen de EU en Zwitserland worden aangepast naarmate het *EU-acquis* zich ontwikkelt.

Het voorstel gaat verder in op bestaande mandaten voor onderdelen van overeenkomsten op het gebied van elektriciteit, voedselveiligheid en gezondheid. Een akkoord op het gebied elektriciteit moet de handel in elektriciteit tussen de EU en Zwitserland faciliteren, met het oog op onder andere leveringszekerheid en de transitie naar duurzame energievoorziening. Een akkoord over voedselveiligheid betreft naar verwachting onderwerpen als dierenwelzijn en nieuwe technologieën om voedsel te produceren, en kan bijdragen aan een voedselveiligheidsruimte tussen de EU en Zwitserland. Met een akkoord over gezondheid wordt samenwerking op dit gebied bevorderd, en krijgt Zwitserland toegang tot relevante EU-informatiesystemen (zoals het Gezondheidsbeveiligingscomité en het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding).

Verder streeft de Commissie naar duurzame afspraken over de Zwitserse financiële bijdrage aan de economische en sociale cohesie van de EU. Ook stelt de Commissie dat tegenover toegang tot EU-informatiesystemen, zoals op het gebied van gezondheid, een eerlijke bijdrage van Zwitserland moet staan. Het streven van de Commissie is om deze afspraken voor het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK) overeen te komen.

Tenslotte voorziet het voorstel in de mogelijkheid tot Zwitserse deelname aan Unieprogramma's⁵. Een overeenkomst moet de algemene voorwaarden uiteenzetten voor deelname van Zwitserland aan EU-programma's en de specifieke voorwaarden voor deelname in de periode 2021–2027.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

De EU heeft baat bij stabiliteit in de nabuurschapsregio en goede relaties met haar burens. Het kabinet is daarom voorstander van het verdiepen van relaties met buurlanden, door middel van brede partnerschappen en intensievere samenwerking⁶. Dit geldt ook voor Zwitserland, gezien de bijzondere geografische positie ten opzichte van de EU, de economische en sociale verbondenheid en gedeelde waarden.

Het kabinet zet zich in voor een sterke, duurzame en eerlijke interne markt, waar Zwitserland op deelterreinen onderdeel vanuit maakt. De interne markt is van groot belang voor onze mondiale concurrentiepositie en voor een aantrekkelijk vestigings- en ondernemingsklimaat in Nederland, en draagt bij aan welvaart en bestaanszekerheid. Daarnaast levert de interne markt een belangrijke bijdrage aan het bereiken van open strategische autonomie. Op 17 juni 2022 heeft het kabinet een Kamerbrief gestuurd met zijn inzet op het terrein van de interne markt⁷. Hiermee verduidelijkt het kabinet welke acties het voornemens is te ondernemen om onnodige belemmeringen op de interne markt voor ondernemers en burgers weg te nemen. Op 26 oktober 2023 is de eerste voortgangsrapportage van deze actieagenda met de Tweede Kamer gedeeld⁸.

⁵ Zoals Horizon Europe, Euratom, International Thermonuclear Experimental Reactor (ITER), Digitaal Europa, Erasmus+ en Copernicus.

⁶ Staat van de Europese Unie 2024 | Publicatie | Rijksoverheid.nl.

⁷ Kamerbrief over herijking inzet interne markt | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl.

⁸ Kamerbrief over voortgangsrapportage interne-marktactieagenda | Publicatie | Rijksoverheid.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet is positief over het voorstel. Zwitserland is een belangrijk partnerland voor de EU vanwege de socio-culturele en economische verbondenheid. Zwitserland heeft een bijzondere positie omdat het reeds op deelterreinen geïntegreerd is in de EU interne markt en onderdeel uitmaakt van Schengen. Juist vanwege de beperkingen die de huidige akkoorden kennen en het uitblijven van aanvullende afspraken op nieuwe terreinen, is het van belang om de huidige relatie te moderniseren. De huidige situatie kan op de langere termijn tot erosie in de samenwerking leiden en biedt beperkte zekerheid voor EU-bedrijven en -burgers, bijvoorbeeld doordat na verloop van tijd de akkoorden en EU-wetgeving steeds verder uit de pas gaan lopen. Het kabinet steunde eerder de onderhandelingen over een raamwerkakkoord, inclusief institutionele afspraken en afspraken over elektriciteit, gezondheid en voedselveiligheid waarvoor de Raad in 2006 en 2008 mandaat heeft verleend. Het kabinet verwelkomt dat de Commissie en de Zwitserse Bondsraad nu tot een gezamenlijke visie zijn gekomen over de toekomst van de relatie. Dat de Zwitserse Bondsraad en de Commissie tot een gezamenlijke visie over een akkoord zijn gekomen, stemt positief over de onderhandelingen. Het kabinet kan het voorstel voor een mandaat steunen en zal zich inzetten voor voorspoedige totstandkoming van een onderhandelingsmandaat en onderhandelingen. Het kabinet zal speciale aandacht vragen voor enkele punten, zoals hieronder toegelicht.

De interne markt van de EU is een groot goed en het kabinet hecht aan het bewaken van de integriteit hiervan. Toegang tot de interne markt van de EU geeft rechten aan Zwitserse burgers en bedrijven, maar komt ook met verplichtingen. Het moderniseren en uitbreiden van afspraken over overname van *EU-acquis* en de handhaving daarvan op terreinen waar Zwitserland onderdeel uitmaakt van de interne markt van de EU, kan bijdragen aan een goede balans tussen rechten en plichten. Het kabinet kan zich vinden in deze principes en de doelen die de Commissie stelt. Het kabinet zal erop toezien dat een balans tussen rechten en plichten wordt gevonden in een eventuele overeenkomst tussen de EU en Zwitserland. Voor het bewaken van een gelijk speelveld is het overeenkomen van afspraken over staatssteun, de overname en implementatie van *EU acquis* relevant, alsook mechanismen om dit te handhaven. Het kabinet steunt de inzet van de Commissie voor het verankeren van deze elementen in huidige en toekomstige akkoorden tussen de EU en Zwitserland.

De Nederlandse gemeenschap in Zwitserland is groot en bestaat momenteel uit ongeveer 40.000 burgers, en is de afgelopen jaren gegroeid. Daarnaast zijn de EU en Zwitserland belangrijke handelspartners en wordt wederzijds relatief veel geïnvesteerd. Daarom verwelkomt het kabinet dat de Commissie de principes van non-discriminatie tussen EU-burgers in Zwitserland en een gelijk speelveld voor bedrijven in de EU en Zwitserland centraal wil zetten in de onderhandelingen van de verschillende akkoorden. Het kabinet verwelkomt ook onderhandelingen over institutionele bepalingen in onder andere het akkoord over vrij verkeer van personen. De herziening van afspraken met Zwitserland over vrij verkeer van diensten en van personen mag niet afdoen aan het huidige beschermingsniveau van werkenden en van EU-burgers, zoals de Commissie stelt. Het kabinet zal zich hiervoor inzetten.

Tegenover de horizontale pakketbenadering die de Commissie voorstelt, inclusief de aanvullende afspraken op het gebied van elektriciteit, voedselveiligheid en gezondheid waarvoor reeds een mandaat verleend was, staat het kabinet eveneens positief. Voor het kabinet is van belang

dat bij afspraken over een voedselveiligheidsakkoord, inclusief over dierenwelzijn en innovatieve technologieën, hoge standaarden gehanteerd worden, en de standaarden op de EU interne markt onaangetast blijven. Daarnaast hecht het kabinet aan het bevorderen van een gelijk speelveld op onderdelen waar Zwitserland onderdeel uitmaakt van de EU interne markt.

Het kabinet is verheugd dat met dit voorstel de Zwitserse deelname aan Unieprogramma's en in het bijzonder aan het Europese kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, Horizon Europe, dichterbij komt. Tussen Nederlandse en Zwitserse onderzoekers en universiteiten vindt reeds nauwe samenwerking plaats⁹. Gezien de hoge kwaliteit van kennisinstellingen in Zwitserland en de bestaande nauwe samenwerking, biedt associatie van Zwitserland een stimulans om de samenwerking uit te bouwen. Internationale samenwerking op het gebied van onderzoek en innovatie met gelijkgezinde landen is van groot belang voor Europa en een belangrijk speerpunt van Horizon Europe. Associatie van Zwitserland aan het Kaderprogramma biedt daarvoor een belangrijke stap.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

Naar verwachting geniet het voorstel voor een mandaat voor het openen van onderhandelingen tussen de EU en Zwitserland brede steun binnen de Raad. Het voorstel bouwt inhoudelijk voort op de onderhandelingen over een raamwerkakkoord met Zwitserland waar de Raad destijds akkoord mee is gegaan.

De positie van het Europees Parlement met betrekking tot dit voorstel is nog niet bekend. Wel is de verwachting dat binnen het Europees Parlement brede steun is voor het openen van de onderhandelingen. Leden van het Europees Parlement hebben zich de afgelopen jaren uitgesproken over het belang van het stabiliseren en verdiepen van de relatie tussen de EU en Zwitserland, onder andere gezien de economische integratie. In een resolutie van oktober 2023 heeft het Europees Parlement zich uitgesproken voor snelle goedkeuring van een onderhandelingsmandaat en het afronden van onderhandelingen binnen de ambtstermijn van de huidige Commissie en Europees Parlement¹⁰.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet over de bevoegdheid van de Commissie is positief. Wel zal een materiële rechtsgrondslag moeten worden toegevoegd, deze ontbreekt namelijk momenteel in het voorstel van de Commissie. De aanbeveling heeft betrekking op de institutionele bepalingen voor nieuwe en bestaande akkoorden met Zwitserland op diverse terreinen. Daarnaast heeft de aanbeveling betrekking op afspraken over de interne markt; een financiële bijdrage aan de Unie; en deelname van Zwitserland aan Unieprogramma's op het gebied van onderwijs en beroepsopleiding, onderzoek, technologische ontwikkelingen en in de

⁹ Onder Horizon Europe, waar Zwitserse onderzoekers nu tot een bepaalde hoogte kunnen deelnemen als niet-geassocieerd lid, betrof 22% van de projecten met Nederlandse deelname een samenwerking tussen (onder meer) Nederlandse en Zwitserse organisaties. Bron: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/horizon-dashboard>. Horizon Dashboard, versie 10/12/2023.

¹⁰ Bron: Texts adopted – EU-Switzerland relations – Wednesday, 4 October 2023 (europa.eu).

ruimte. Op het terrein van de interne markt is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten (artikel 4, lid 2, sub a, VWEU). Op basis van artikel 3, tweede lid, VWEU, kunnen deze gedeelde interne bevoegdheden onder andere exclusief (extern) worden indien de te sluiten overeenkomst de gemeenschappelijke regels kan aantasten of de strekking ervan kan wijzigen. Op het terrein van onderwijs en de beroepsopleiding is sprake van een aanvullende bevoegdheid van de EU (artikel 6, sub e, VWEU). Op het terrein van onderzoek, technologische ontwikkeling in de ruimte is sprake van een gedeelde bevoegdheid van de EU en de lidstaten (artikel 4, lid 3, VWEU), waarbij geldt dat het optreden van de Unie de lidstaten niet belet hun eigen bevoegdheid uit te oefenen. Bepalingen en mechanismen die bedoeld zijn om de doeltreffendheid van de materiële bepalingen van de overeenkomst te waarborgen vallen volgens het EU-Hof onder dezelfde bevoegdheid als de materiële bepalingen waar zij bij horen.

De Raad verleent zijn machtiging voor het openen van onderhandelingen op basis van artikel 218 VWEU en artikel 101 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie. Op grond van artikel 218, lid 3, VWEU, kan de Commissie aanbevelingen doen aan de Raad voor de vaststelling van een Raadsbesluit waarbij machtiging wordt gegeven om onderhandelingen over een verdrag te openen en om de onderhandelaar namens de Unie aan te wijzen. Op grond van artikel 218, lid 4, VWEU, kan de Raad de onderhandelaar richtsnoeren meegeven en een bijzonder comité aanwijzen in overleg waarmee de onderhandelingen moeten worden gevoerd. Het kabinet zal tijdens de onderhandelingen aandacht vragen voor het toevoegen van de juiste materiële rechtsgrondslag. Wanneer er een akkoord is uit onderhandeld, dienen de rechtsgrondslagen van de Raadsbesluiten tot ondertekening en sluiting van de overeenkomst, als ook de aard van de overeenkomst, apart beoordeeld te worden op basis van de uiteindelijke tekst (in het bijzonder het doel en de inhoud van de overeenkomst).

b) Subsidiariteit

Het subsidiariteitsbeginsel is niet van toepassing voor zover er sprake is van een exclusieve bevoegdheid van de Unie. Voor zover de aanbeveling ziet op niet-exclusieve Uniebevoegdheden is de grondhouding van het kabinet over de subsidiariteit positief. De aanbeveling heeft tot doel de Commissie te machtigen om de onderhandelingen te openen over institutionele bepalingen voor bestaande en nieuwe overeenkomsten en om te onderhandelen over nieuwe overeenkomsten die betrekking hebben op de interne markt, een financiële bijdrage van Zwitserland en deelname van Zwitserland in bepaalde Unieprogramma's. Aangezien het gaat om institutionele bepalingen voor akkoorden tussen de EU (en de lidstaten) en Zwitserland, deelname aan Unieprogramma's en een financiële bijdrage aan de Unie, kan dit onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt. Een EU-aanpak is daarom nodig. Om die reden is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet over de proportionaliteit is positief. De aanbeveling heeft tot doel de Commissie te machtigen om de onderhandelingen te openen over institutionele bepalingen voor bestaande en nieuwe overeenkomsten en om te onderhandelen over nieuwe overeenkomsten die betrekking hebben op de interne markt, een financiële bijdrage van Zwitserland en deelname van Zwitserland in bepaalde Unieprogramma's. Om te komen tot dergelijke overeenkomsten is deze

machtiging noodzakelijk evenals het meegeven van onderhandelingsrichtsnoeren. Het voorgestelde mandaat is geschikt en gaat niet verder dan noodzakelijk, omdat het zich richt op het overeenkomen van specifieke institutionele afspraken die vergelijkbaar zijn met afspraken met andere niet-Europese landen over de overname van *EU-acquis* en een geschillenbeslechtingmechanisme.

d) Financiële gevolgen

Het voorstel heeft gevolgen voor de EU-begroting. Ten eerste zal worden onderhandeld over de voorwaarden voor Zwitserlands associatie bij Unieprogramma's, inclusief de Zwitserse financiële bijdrage. Een overeenkomst tussen de EU en Zwitserland over deelname van Zwitserland in Unieprogramma's heeft financiële gevolgen. De Commissie stelt voor om in een overeenkomst een billijke en evenwichtige voorwaarde vast te leggen voor deelname van Zwitserland, inclusief administratieve kosten voor beheer van de programma's. De EU is met andere niet-EU landen vergelijkbare afspraken over een financiële bijdrage overeengekomen. Ten tweede streeft de Commissie naar een nieuw juridisch-bindend mechanisme over een regelmatige financiële bijdrage van Zwitserland aan economische en sociale cohesie van de Unie. Zwitserland heeft zich gecommitteerd aan een financiële bijdrage voor het versterken van economische en sociale cohesie in individuele lidstaten tot en met 2029. Afspraken over een permanente bijdrage van Zwitserland aan cohesiefondsen ontbreken echter en worden beoogd met het voorliggende voorstel. Ten derde stelt de Commissie voor om tot een overeenkomst te komen over een financiële bijdrage van Zwitserland aan informatiesystemen en agentschappen waartoe zij toegang heeft. Het is nog niet mogelijk om de precieze gevolgen te duiden, omdat deze afhankelijk zijn van de uitkomst van de onderhandelingen.

Het kabinet is van mening dat eventueel benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021–2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Eventuele budgettaire gevolgen voor de Rijksbegroting worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

De verwachting is dat de uitkomst van de onderhandelingen tussen de EU en Zwitserland verminderde regeldruk voor bedrijven kan bewerkstelligen. Omdat Zwitserland al op terreinen onderdeel uitmaakt van de interne markt van de EU is de regeldruk reeds beperkt. Consistente overname en toepassing van het *EU-acquis*, zoals met het overeenkomen van institutionele bepalingen beoogd wordt, kan hier verder aan bijdragen.

In de aanbeveling stelt de Commissie een gelijk speelveld met Zwitserland te willen bewerkstelligen. De institutionele bepalingen over overname en toepassing van het *EU-acquis* kunnen hieraan bijdragen. Op terreinen waar Zwitserland onderdeel uitmaakt van de interne markt van de EU, dient het land het *EU-acquis* over te nemen. Hiermee gelden voor EU- en Zwitserse bedrijven vergelijkbare afspraken. Dit heeft naar verwachting een positief effect op de concurrentiekracht van het Europese bedrijfsleven. Ook het overeenkomen van afspraken over staatssteun draagt bij aan een gelijk speelveld voor EU en Zwitserse bedrijven.

Van het starten van onderhandelingen tussen de EU en Zwitserland zou een belangrijk positief geopolitiek signaal uitgaan. De EU en Zwitserland zijn immers belangrijke gelijkgezinde partners op veel beleidsterreinen. Zeker in de huidige geopolitieke context is een hechte relatie tussen de EU en haar meest nabije buurlanden van groot belang. De uitkomst van de onderhandelingen kan de verdieping van de relatie tussen de EU en Zwitserland formeel bestendigen. Juist omdat het de afgelopen jaren niet is gelukt om tot een raamwerkovereenkomst te komen tussen de EU en Zwitserland, gaat een krachtig signaal uit van het moderniseren van de relatie middels deelakkoorden.